

Příspěvek k rozšíření ostružiníků v bývalém okr. Klatovy, Domažlice a Plzeň-jih

Beitrag zur Verbreitung der Brombeerflora im Landkreis Klatovy, Domažlice und Plzeň-jih (Westböhmen)

Karel Čížek

Palackého 289, 339 01 Klatovy II

Zusammenfassung

Der Beitrag enthält Angaben über das Vorkommen von 37 *Rubus* Arten im Landkreis Klatovy, Domažlice und Plzeň-jih in Westböhmen. Er bildet eine Zusammenfassung der Forschungserkenntnisse aus den Jahren 2000–2009.

Schüsselwörter

Brombeerarten, *Rubus*, Tschechische Republik, Westböhmen

Úvod a metodika

Tento příspěvek uvádí starší nepublikované nálezy ostružiníků dokladované v herbáři Západočeského muzea v Plzni (PL), nové sběry (uložené v herbáři autora) a terénní záznamy z let 2000–2009. Některé z nich pocházejí ze společných exkurzí s MUDr. M. Králem.

Sběry pocházejí z fytogeografických okresů 26. Český les, 31a. Plzeňská pahorkatina vlastní, 33. Branžovský hvozď a několik nálezů z fytochorionů 37b. Sušicko-horažďovické vápence a 88a. Šumava-Královský hvozď. Sběry z fytogeografického okresu 34. Plánický hřeben budou publikovány v práci Flóra fytogeografického okresu Plánický hřeben (Čížek, in prep.).

Lokality jsou zařazeny do fytochorionů (sensu Skalický 1988) a do příslušných kvadrantů středoevropské mapové sítě. Okresy jsou označeny podle zkratk užívaných do r. 2003: DO – Domažlice, KT – Klatovy a PJ – Plzeň-jih. Nomenklatura následuje práce Holub (1995) nebo Trávníček & Havlíček (2002).

Seznam zjištěných druhů a jejich lokalit

***Rubus apricus* Wimmer** – 33: 6545b: Švihov, okr. KT: vrch Švábí (k. 456,9), jižní svah, 2,5 km J od obce, 12. 10. 2003, det. B. Trávníček.

***Rubus barrandienicus* Holub et Palek** – 31a: 6345d: Přeštice-zastávka, okr. PJ: při lesní cestě směřující od železniční zastávky Přeštice-zastávka ke hrázi rybníku Šavlice, 23. 6. 2006, rev. B. Trávníček.

***Rubus cf. barrandienicus* Holub et Palek** – 31a: 6545d: Točnick u Klatov, okr. KT: les Špitál S od obce, lesní cesta značená modrou turist. značkou (blíže rybníku), 12. 6. 2008, rev. B. Trávníček.

***Rubus bavaricus* (Focke) Hruby** – 26: 6542d: Capartice, okr. DO: při lesní cestě (červená turist. značka) vedoucí na Čerchov, 20. 9. 2003, rev. B. Trávníček, PL; 31a: 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: jihozápadní okraj Jahodového vrchu (blízko rybníků), 3. 9. 2006, rev. B. Trávníček; 6543b: Milavče (u Domažlic), okr. DO: les Kopaniny Z od obce, při modré turist. značce, 3. 9. 2008, det. B. Trávníček; 6545d: Klatovy: les Husín, 3,5 km SZ od náměstí, při cestě na severním úpatí (naučná stezka), 12. 10. 2008, rev. B. Trávníček; 33: 6644a: Kdyně, okr. DO: vrch Čepice, jižní exp. (při žluté turist. značce před jejím spojením s červenou značkou), 1,5 km JJZ od stanice ČD Kdyně, 8. 10. 2005, rev. B. Trávníček; 6644c: Orlovice, okr. DO: les Havranice blíže obce, 3. 7. 2003, PL; 88a: 6744d: Hojsova Stráž, okr. KT: Pod Statečkem (k. 823,4), 2,5 km JZ od stanice ČD Hojsova Stráž, 27. 9. 1997, rev. J. Holub, PL.

***Rubus bifrons* Vest** – 31a: 6446a: Přeštice, okr. PJ: vrch Ticholovec, 2 km JV od obce, jižní exp., 14. 7. 2009; 6543c: Draženov, okr. DO: lesík 1 km JZ od obce, 6. 9. 2003; 6545d: Klatovy: les Husín, 3,5 km SZ od náměstí, při naučné stezce, jihovýchodní část, 12. 10. 2008, rev. B. Trávníček; 6545d: Klatovy: Klatovský bor, SZ od města, 7. 8. 2004, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, jižní exp. (nad vodojemem), 10. 7. 2006, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: u domu č. 289/II, 15. 7. 1999; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, při lesní cestě (žlutá turist. značka) blízko kaple v Loretě, 15. 7. 2008, det. B. Trávníček; 33: 6544b: Chudenice, okr. KT: vrch Žďár, vrcholová část, u býv. kostela „Bolfánek“, 19. 10. 2003, det. B. Trávníček; 6544d: Chudenice: Velký Kouřim (k. 641,5), okr. DO, 5,7 km JZ od obce, u valů na vrcholu, 29. 6. 2003, rev. B. Trávníček, PL; 6644c: Orlovice u Nýrska, okr. DO: blízko křížku na jižním okraji obce, 3. 7. 2003, rev. B. Trávníček, PL.

***Rubus bohemiicola* Holub** – 33: 6544d: Chudenice: Velký Kouřim (k. 641,5), okr. DO, 5,7 km JZ od obce, 29. 6. 2003, rev. B. Trávníček, PL.

***Rubus caesius* L.** – ve fytogeograf. okr. 31a, 33 i 37b obecně rozšířen.

***Rubus clusii* Borbás** – 31a: 6346d: Nebílovy, okr. PJ: les V lipí, blízko kaple sv. Barbory, 1,5 km SSZ od zámku, 10. 8. 2008, det. B. Trávníček; 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: Jahodový vrch, jižní okraj lesa (blízko ryb.), 1 km ZSZ

od obce, 3. 9. 2006, rev. B. Trávníček; 6545d: Klatovy: les Husín, 3,5 km SZ od náměstí, začátek naučné stezky, jihovýchodní část, 12. 10. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus epipsilos* Focke** – 31a: 6545d: Točnín u Klatov: les Špitál S od obce, jihozápadní část, asi 50 m od okraje lesa, 27. 6. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus fabrimontanus* Spribille** – 31a: 6345d: Přeštice-zastávka, okr. PJ: ryb. Šavlice, severozápadní okraj (blíže čepu), 1,5 km S od obce, 23. 6. 2006, det. B. Trávníček.

***Rubus fasciculatus* P. J. Mueller** – 37b: 6748a: Horažďovice, okr. KT: vrch Svitník, 3 km JZ od města, severní exp., 11. 9. 2004, det. B. Trávníček.

***Rubus franconicus* H. E. Weber** – 31a: 6545d: Klatovy: při silnici č. 185, na jihozápadním okraji býv. vojenského cvičiště pod Borem, 23. 7. 2006, rev. B. Trávníček; 6545d: Točnín u Klatov: cesta u rybníku na jihozápadním okraji lesa Špitál, 27. 6. 2008, rev. B. Trávníček; 6645d: Luby, okr. KT: lužní lesík při železniční trati u zastávky ČD Luby u Klatov, 9. 9. 1973, det. J. Holub, PL.

***Rubus grabowskii* Günther et al.** – 31a: 6446a: Přeštice, okr. PJ: vrch Ticholovec, 2 km JV od obce, při lesní cestě, 14. 7. 2009; 6546c: Ostřetice (u Klatov): les Mýtl, 1 km S od obce, 18. 9. 2005, det. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, jižní exp., při vrstevnicové cestě blízko kóty 538,9, 15. 7. 2008, rev. B. Trávníček.

***Rubus gracilis* J. et C. Presl** – 31a: 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: Jahodový vrch, SZ od obce, 3. 9. 2006; 6446a: Přeštice, okr. PJ: vrch Ticholovec, 2 km JV od obce, 14. 7. 2009; 6545d: Klatovy: Klatovský bor, 30. 6. 2007, rev. B. Trávníček; 6546c: Ostřetice, okr. KT: vrch Hora (k. 483,9), 1,5 km V od obce, 1. 8. 2004; 6546c: Ostřetice, okr. KT: les Mýtl, 1 km S od obce, 18. 9. 2005, det. B. Trávníček.

***Rubus grossus* H. E. Weber** – 31a: 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: Jahodový vrch, jižní okraj (blízko ryb.), 1 km ZSZ od obce, 3. 9. 2006, det. B. Trávníček.

***Rubus guttiferus* Trávníček et Holub ined.** – 31a: 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, jižní okraj lesa, 9. 10. 2005, det. B. Trávníček.

***Rubus idaeus* L.** – ve fytogeograf. okr. 31a, 33 i 37b obecně rozšířen.

***Rubus indusiatus* Focke** – 31a: 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, vrcholová jižní část, 8. 10. 2004; jižní svah a západní část vrchu blízko vrcholu, 31. 7. 2005, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: vrch Výhořice, 3,5 km J od náměstí, 17. 7. 2007, rev. B. Trávníček; 6545d: Točnín (u Klatov): les Špitál S od obce, kóta 0,5 km V od obce Vícenice, 27. 6. 2008, det. B. Trávníček; 6546c: Ostřetice, okr. KT: vrch Hora (k. 483,9), 1,5 km V od obce, 1. 8. 2004; 33: 6644d: Pocinovice, okr. DO: vrch Havranice (k. 665,8), 3 km JZ od obce, 3. 7. 2003, det. B. Trávníček, PL; 88a: 6744d: Hojsova Stráž, okr. KT: Pod Statečkem (k. 823,4), 2,5 km JZ od stanice ČD Hojsova Stráž, 27. 9. 1997, det. J. Holub, PL.

***Rubus koehleri* Weihe** – 31a: 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: jižní okraj Jahodového vrchu (blízko ryb.), 1 km ZSZ od obce, 3. 9. 2006, rev. B. Trávníček; 33: 6545b: Švihov, okr. KT: vrch Švábí (k. 456,9), jihozápadní část, při červené turist. značce (směřující k obci Výrov), 12. 10. 2003, rev. B. Trávníček, PL.

***Rubus kuleszae* Zeliński** – 31a: 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, u kostela sv. Martina, 8. 10. 2004, rev. B. Trávníček; 36b: 6647b: Maňovice (u Pačejova), okr. PJ: západní okraj obce, 23. 6. 2007; 37b: 6748a: Horažďovice, okr. KT: vrch Svitník, 3 km JZ od obce, severní exp., pod vrcholem, 11. 9. 2004; 6748a: Velké Hydčice, okr. KT: severovýchodní okraj obce, 14. 9. 2004, rev. B. Trávníček; 6748a: Velké Hydčice, okr. KT: vrch Radvanka, při lesní cestě, 17. 6. 2009.

***Rubus laciniatus* Willd.** – 31a: 6546a: Hráz (u Švihova), okr. KT: v obci, 2006, not. M. Král.

***Rubus mollis* J. et C. Presl** – 26: Třemešné (pod Přimdou), okr. DO: západní okraj obce, při cestě (zelená turist. značka), 25. 6. 2006, rev. B. Trávníček; 31a: 6546c: Ostřetice, okr. KT: les 2,5 km SV od obce, 25. 9. 1999, PL; Ostřetice, okr. KT: vrch Hora (k. 483,9), 1,5 km V od obce, 1. 8. 2004, rev. B. Trávníček; 33: 6644d: Pocinovice, okr. DO: les Havranice, JZ od obce, při lesní cestě (blíže obce), 3. 7. 2003, rev. B. Trávníček, PL; 37b: 6748a: Horažďovice, okr. KT: vrch Svitník, 3 km JZ od obce, severní exp., 11. 9. 2004.

***Rubus montanus* Lej.** – 31a: 6645b: Klatovy: vrch Výhořice, 3,5 km J od náměstí, 17. 7. 2007, rev. B. Trávníček.

Rubus nessensis* W. Hall subsp. *nessensis – 31a: Luby, okr. KT: Spálený (Lubský) les JV od obce, při červené turist. značce, 9. 9. 1973, rev. J. Holub, PL.

***Rubus pedemontanus* Pinkwart** – 31a: 6545d: Klatovy: Klatovský bor, SZ od města, 7. 8. 2004, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: les Výhořice, 3,5 km J od náměstí, vrchol, 25. 6. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus pericrispatus* Holub et Trávníček** – 31a: 6545d: Klatovy: Klatovský bor, okraj lesa, při silnici č. 185, která vede do obce Svrčovec, 23. 7. 2006, det. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, při lesní cestě (žlutá turist. značka) blízko kaple Loreta, 15. 7. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus perpedatus* Žíla et H. E. Weber** – 31a: 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, Z exp., cesta pod vrcholem, 8. 10. 2004 et 31. 7. 2005 det. B. Trávníček et V. Žíla; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, při lesní cestě (žlutá turist. značka) vedoucí od kaple v Loretě, 15. 7. 2008, rev. B. Trávníček a V. Žíla; 6645b: Klatovy: les Výhořice, 3,5 km J od náměstí, vápenec, vrcholová část, 25. 6. 2008, det. B. Trávníček; 33: 6644a: Všerubský průsmyk – Brůdek, okr. DO: les na kótě 575,4, 1 km SZ od obce, 8. 10. 2005, rev. B. Trávníček a V. Žíla.

***Rubus perrobustus* Holub** – 31a: 6543b: Milavče u Domažlic, okr. DO: les Kopaniny Z od obce, při modré turist. značce, 3. 9. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus plicatus* Weihe et Ness** – 26: 6643a: Pec pod Čerchovem, okr. DO: Sokolova vyhlídka (při žluté turist. značce), 19. 6. 2005, det. B. Trávníček.

***Rubus ×pseudidaeus* (Weihe) Lej.** – 31a: 6545d: Klatovy: 30 m dlouhý pruh podél vnější části hřbitovní zdi, 20. 8. 2006, det. B. Trávníček, PL.

***Rubus radula* Weihe** – 33: 6544d: Chudenice: Velký Kouřim (k. 641,5), okr. DO, 5,7 km JZ od obce, 29. 6. 2003, det. B. Trávníček, PL.

***Rubus salisburgensis* Cafilisch** – 31a: 6545d: Klatovy: Klatovský bor, SZ od města, 7. 8. 2004, rev. B. Trávníček; 6545d: Točník u Klatov: les Špitál S od obce, západní část (Z od cesty značené modrou turist. značkou), 27. 6. 2008, rev. B. Trávníček.

***Rubus scabrosus* P. J. Mueller** (*R. semmonicus* H. E. Weber ined., *R. fasciculatiformis* auct.) – 31a: 6346d: Nebílovy, okr. PJ: u okraje lesa V lipí, blízko kaple sv. Barbory, 1,5 km SSZ od zámku, 10. 8. 2008, det. B. Trávníček.

***Rubus schleicheri* Tratt.** – 31a: 6545d: Klatovy: Klatovský bor, SZ od města, 7. 8. 2004 rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, jižní exp., les asi 50 m Z od božích muk, 10. 7. 2006, det. B. Trávníček.

***Rubus silesiacus* Weihe** – 31a: 6446c: Radkovice (u Přeštic), okr. PJ: Černý les, u zříceniny hradu Skála, 17. 7. 2005, det. B. Trávníček.

***Rubus sulcatus* Vest** – 31a: 6345d: Přeštice-zastávka, okr. PJ: při lesní cestě směřující od železniční zastávky Přeštice-zastávka ke hrázi rybníku Šavlice, 23. 6. 2006; rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, při lesní cestě (žlutá turist. značka), 15. 7. 2008, rev. B. Trávníček.

***Rubus tabanimontanus* Figert** – 31a: 6445a: Soběkury (u Přeštic), okr. PJ: Jahodový vrch (k. 462,3), jižní okraj, 3. 9. 2006, rev. B. Trávníček; 6545d: Klatovy: Klatovský bor, SZ od města, jižní exp., západně od lesní cesty značené červenou turist. značkou, 23. 7. 2006, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: Klatovská hůrka, západní část, blízko kostela sv. Martina, 31. 7. 2005, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: vrch Výhořice, 3,5 km J od náměstí, 17. 7. 2007, rev. B. Trávníček; 6645b: Klatovy: les mezi obcemi Loreta a Vacovy, 4,5 km JJZ od náměstí, u zříceniny kaple sv. Jana, 15. 7. 2008, rev. B. Trávníček; 6645d: Luby, okr. KT: samota Hejno, 1,5 km JV od zastávky ČD Luby u Klatov, 1. 7. 2001, rev. B. Trávníček; 6645d: Hubenov (u Běšin), okr. KT: les 1 km V od obce, 1. 7. 2001, rev. B. Trávníček; 33: 6544b: Chudenice, okr. KT: vrch Žďár, při lesní cestě vedoucí od hřbitova sv. Anny k Americké zahradě, 19. 10. 2003, det. B. Trávníček, PL.

***Rubus thelybatos* Cafilisch** – 31a: 6546c: Ostrětice, okr. KT: vrch Hora (k. 483,9), 1,5 km V od obce, 1. 8. 2004, rev. B. Trávníček.

Závěr

37 uvedených taxonů (36 determinovaných druhů a 1 pravděpodobný kříženec) dokumentuje, že zkoumané území je na ostružiníky poměrně bohaté. Na Domažlicku, Klatovsku i v bývalém okr. Plzeň-jih se k druhovému bohatství ostružiníků řadí ještě řada dosud druhově nezařaditelných morfotypů ze série *Glandulosi*, série *Micantes* a sect. *Corylifolii* (zatím jsou tyto sběry v herbáři autora).

Některé nálezy jsou poměrně zajímavé, minimálně z regionálního hlediska. Druh *Rubus bohemiicola*, který je endemitem Čech popsáným v r. 1991, je z fyto geografického okresu 33. Branžovský hvozd uváděn poprvé. Stejně tak je poprvé uváděn druh *R. perrobustus*, popsáný v r. 1993, z fyto geografického okresu 31a. Plzeňská pahorkatina vlastní. Lokalita *R. thelybatos* navazuje na území Plánického hřebene, ve kterém jej jako nový druh pro Českou republiku objevil Miloslav Vondráček (Vondráček 1988) a kde je tento druh nejvíce rozšířen v rámci celé České republiky. Mezi nové nálezy patří také *R. salisburgensis* a *R. silesiacus*. Nejbližší lokalita *R. guttiferus* (druh poprvé uvádějí Trávníček & Havlíček 2002), na níž byl sbírán v r. 1999, je při cestě z Klatov do obce Svrčovec. *R. perpedatus*, poprvé platně popsáný v r. 2005 (viz Žíla & Weber 2005), má poměrně malý areál rozšíření s menším přesahem z České republiky na území Rakouska a Německé spolkové republiky (Bavorsko).

Poděkování

Za revizi a určení ostružiníků děkuji Bohumilu Trávníčkovi. Za revizi druhu *Rubus perpedatus* děkuji Vojtěchu Žilovi. Dvěma anonymním recenzentům děkuji za cenné připomínky k rukopisu.

Literatura

- Holub J. (1995): *Rubus* L. – In: Slavík B. [ed.], Květena České republiky, 4, pp. 54–206, Academia, Praha.
- Skalický V. (1988): Regionálně fyto geografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České socialistické republiky, 1, pp. 130–153, Academia, Praha.
- Trávníček B. & Havlíček P. (2002): *Rubus* L. – In: Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. & Štěpánek J. [eds], Klíč ke květeně České republiky, pp. 329–376, Academia, Praha.
- Trávníček B. & Zázvorka J. (2005): Taxonomy of *Rubus* ser. *Discolores* in Czech Republic and adjacent regions. – *Preslia* 77: 1–88.
- Vondráček M. (1988): *Rubus thelybatos* FOCKE, nový druh československé květeny. – *Zpr. Muz. Západočes. Kraje, Přír.*, 36–37: 17–23.
- Žíla V. & Weber H. E. (2005): A new species of *Rubus* from Bavaria, Bohemia and Austria. [*Rubus perpedatus* Žíla et H. E. Weber]. – *Preslia* 77: 433–437.

Použité mapové podklady

Mapy 1 : 50 000 vydané v Edici Klubu českých turistů (po roce 1990): 32. Přeštice, 35. Brdy a Třemšínsko, 63. Chodsko, 64. Šumava – Železnorudsko, 68. Pootaví – Sušicko, Horažďovicko a Strakonicko.